

Kommunal planstrategi 2020-2023

Vestre Slidre kommune

Foto: Svein Erik Ski

Innholdsliste

1	Samandrag	2
2	Formålet med kommunal planstrategi	4
3	Kommunens plan- og styringssystem	5
	3.1 Plansystemet i kommunen	5
	3.2 Kommuneplanens samfunnsdel	6
	3.3 Kommuneplanens arealdel	6
4	Overordna føringar	7
	4.1 Nasjonale føringar	7
	4.2 Regionale føringar	9
	4.3 Interkommunalt samarbeid	10
5	Utviklingstrekk og utfordringar	11
	5.1 Befolkningsutvikling og samansettning	10
	5.2 Oppvekst- og levekårsforhald	12
	5.3 Næringsliv og sysselsetting	13
	5.4 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	15
	5.5 Legevaner og helserelatert åtferd	17
	5.6 Kommunal økonomi	18
	5.10 Prioriteringar og planbehov	19
6	Vurdering av planebehov	20
	6.1 Revisjon av kommuneplanen (samfunnsdel og arealdel)	20
	6.2 Kommunedelplanar	20
	6.3 Større reguleringsplaner	21
	6.4 Fag-, tema og tiltaksplaner som ikkje følgjer plan- og bygningsloven	21
	6.5 Utgårte planer	21
7	Prioritering av planoppgåver	22
	7.1 Planoppgåver 2020-2023	23
8	Kjelder	24

1. Samandrag

Kommunal planstrategi er eit lovbestemt arbeid etter plan- og bygningsloven § 10-1. Formålet er å klargjere kva for planoppgåver kommunen bør starte opp eller føre vidare for å leggje til rette for ei ynskt utvikling i kommunen. Etter ei vurdering av utviklingstrekk og utfordringar i Vestre Slidre kommune, er det lagt fram ei oversikt over planbehovet for den inneverande fireårige planperioden (2020-2024). Ei rekke føringar må takast omsyn til i dette arbeidet.

Kvart fjerde år presenterer regjeringa mål, oppgåver og interesser som dei forventar at fylkeskommunane og kommunane legg særlig vekt på i planlegging i åra som kjem. I *Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019-2023* legg regjeringa vekt på at vi står ovanfor fire store utfordringar:

- å skape eit berekraftig velferdssamfunn
- å skape eit økologisk berekraftig samfunn gjennom mellom anna ein offensiv klimapolitikk og ei forsvarleg ressursforvaltning
- å skape eit sosialt berekraftig samfunn
- å skape eit trygt samfunn for alle

Innlandet fylkeskommune ble etablert 01.01.2020 og planstrategien for det nye fylket har fått tittelen «Innlandsstrategien 2019-2024». I denne vert det bestemt kva for regionale planar som skal utarbeidast. I denne prosessen forventar vi at Innlandet fylkeskommune tek initiativ til å diskutere behovet for regional og interkommunal planlegging. Arbeidet tar sikte på vedtak i fylkestinget sumaren 2020.

I Vestre Slidre kommune vert kommuneplanens samfunnsdel sist vedteken av kommunestyret i 2017 og det sjåast ikkje som nødvendig at denne reviderast i inneverande planperiode (2020-2024). I staden vil fokuset vere på oppfølging av denne gjennom andre planar, handlingsdel og økonomiplan. Dette vil gje oss moglegheit til å hauste erfaringar om korleis samfunnsdelen verker som politisk og administrativt styringsverktøy, og i kor stor grad utviklinga går i den retninga som vert trekt opp i mål og føringar i gjeldande kommuneplan. Revidering av kommuneplanens arealdel vil etter planen ferdigstilla i løpet av 2020.

Tabell 1 viser forslag til revisjon/utarbeiding av nye planar i Vestre Slidre kommune i inneverande kommunestyreperiode. Det er kun overordna kommunale sektorplanar som er tatt med i denne oversikten.

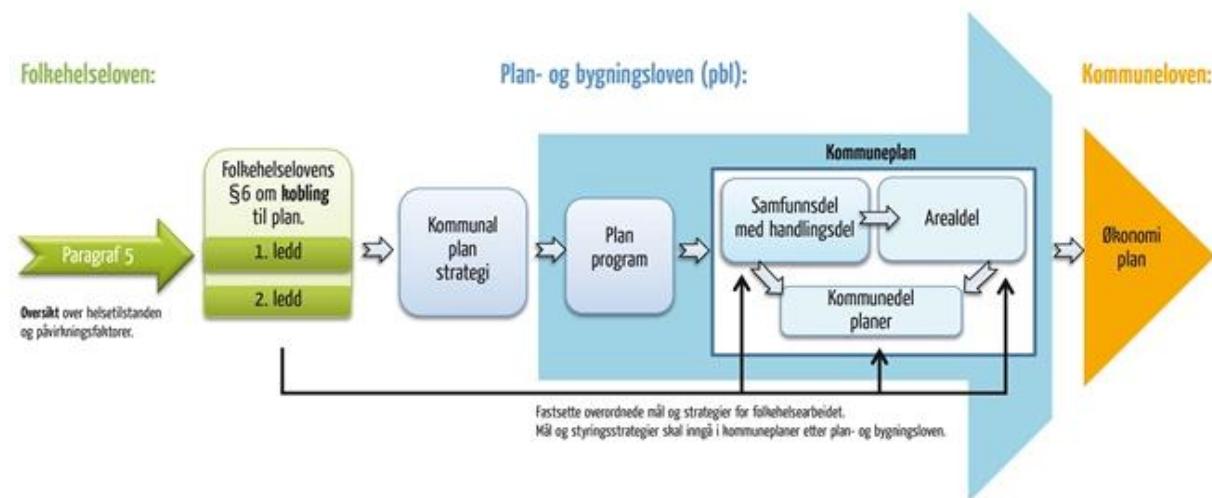
R = reviderast, U = utarbeidast ny plan.

Planar for Vestre Slidre kommune 2020-2023							
	Sist vedtekten	Ansv. eining	2020	2021	2022	2023	Merknadar
OVERORDNEDE PLANER							
Kommuneplan		Stab	U	U	U		Lovbestemt etter PBL. Kommunens overordnede styringsdokument. Omfattar samfunnsdel og arealdel. Sjåast i eit 12-årig perspektiv.
Kommuneplanens samfunnsdel	2017						Lovbestemt etter PBL. Revideres ikke i inneværende komm.styre periode.
Kommuneplanens handlingsdel		Stab	U	R	R	R	Angjev korleis kommuneplanen skal følgjast opp. Reviderast årlig.
Økonomiplan	2020-2024	Øk.	U	R	R	R	Ved revidering av planen i 2020 vil økonomiplanen inngå i kommuneplanens handlingsdel.
Kommuneplanens arealdel	2003	LNT	R				Lovbestemt etter PBL. Ferdigstilla i 2020.
KOMMUNEDELPLANER							
Kommunedelplan, klima og miljø		LNT	U	U			For oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel. Definere kva for innhald som skal inn i alt planarbeid når det gjeld klima og miljø.
Kommunedelplan, næring og verdiskaping		Stab	U	U			For oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel. Vil omfatte områda definert under «drivkrefter for vekst og utvikling» i kommuneplanen.
FAG- OG TEMAPLANER							
Sti- og løypeplan		LNT		U			Utarbeidast når arealdelen er på ferdigstilt, fortrinnsvis i samarbeid med nabokommunane.
Hovudplan vatn og avløp	2000	LNT	U	U			Bør prioriterast i inneverende planperiode.
Samfunnstryggleik- og beredskapsplan	2017	LNT	R	U	R	R	Rullerast kvart 4. år, reviderast årleg.
Trafikktryggleiksplan	2017	LNT		R	R		

Tabell 1: Revisjon/utarbeiding av nye planer for Vestre Slidre kommune 2020-2023.

2. Formålet med kommunal planstrategi

Den kommunale planstrategien er eit hjelpemiddel for det nye kommunestyret til å avklare kva for planoppgåver kommunen skal prioritere for å møte kommunens behov. Kommunal planstrategi skal utarbeidast og vedtakast seinast eitt år etter konstituering av kommunestyret. Planstrategien skal bygge på oversikten over helsetilstand i kommunen og dannar grunnlaget for utarbeidninga av kommunens planprogram og økonomiplan, som fordeler midlar der behovet og prioriteringane er størst.

Figur 1: Samfunnsplanlegging som verktøy (Helsedirektoratet, 2016).

Den kommunale planstrategien er ikkje ein arena for å vedta mål og strategiar, men har som mål å drøfte utviklingstrekk i kommunen som samfunn og organisasjon som grunnlag for å vurdere planbehovet i kommunestyreperioden. Både interne og eksterne utviklingstrekk som kan få betydning for kommunenes strategiske val knytt til samfunnsutvikling skal vurderast. Dette gjeld både langsiktig arealbruk, miljøutfordringar, sektorenas verksemd og ei vurdering av kommunens planbehov i valperiota. Formålet med den kommunale planstrategien er å klargjere kva for planoppgåver kommunen bør starte opp eller videreføre for å leggje til rette for ei ynskt utvikling i kommunen. Ved behandling skal kommunestyret ta stilling til om det er nødvendig å *revidere heile eller deler* av gjeldande kommuneplan, kommunens *framtidige planbehov (nye planar, revidering av gjeldande planer eller oppheving av desse)* og behov for *systematisering* av gjeldande plangrunnlag. Med bakgrunn i dette vurderingsarbeidet skal planlegginga bygge på økonomiske og andre ressursmessige føresetnadnar for gjennomføring. Den skal ikkje vere meir omfattande enn naudsynt.

§ 10-1 Kommunal planstrategi

Kommunestyret **skal** minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en communal planstrategi. Planstrategien **bør** omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenas virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen **skal** i arbeidet med communal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen **bør** også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret **skal** gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret **kan** herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av communal planstrategi **kan** slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jfr. kapittel 11. (Lov om planlegging og byggesaksbehandling).

3. Kommunens plan- og styringssystem

3.1 Plansystemet i kommunen

Eit godt plansystem er viktig for å sikre gjennomføring av vedtekne målsettingar. Nokre planar skal trekke opp overordna målsettingar og strategiar, mens andre planar skal vise korleis målsettingane kan nås. Gjennom handlings- og økonomiplanen (HØP) tildelast årleg ressursar for gjennomføring.

Kommuneplanen er kommunenes overordna styringsdokument og gjev rammer for utvikling av kommunesamfunnet og forvaltning av arealressursane. Den definerer visjon og verdiar, samt langsiktige mål og strategiar. I kommuneplanen inngår ein samfunnssdel og ein arealdel. Målsettingar og strategiar frå samfunnssdelen vert konkretisert gjennom arealdelen og kommunens handlingsdel. Økonomiplanen kan inngå i handlingsdelen. Kommuneplanen sjåast i eit 12-årig perspektiv. Arealdelen til kommuneplanen er juridisk bindande. Eit hovudspørsmål i planstrategiarbeidet er om kommuneplanen skal reviderast.

Kommunedelplan er ein plan for eit bestemt område, tema eller verksemdhetsområde. Den skal angi mål og strategiar bygget på dei langsiktige måla angitt i kommuneplanen. Slike planar skal ha ein handlingsdel som rullerast årleg. Det kan også utarbeidast kommunedelplanar for arealbruk.

Handlingsdel

Både kommuneplanen og tematiske kommunedelplanar skal ha ein handlingsdel som reviderast årleg. Den skal angi korleis planane skal følgjast opp dei fire påfølgjande åra, eller meir.

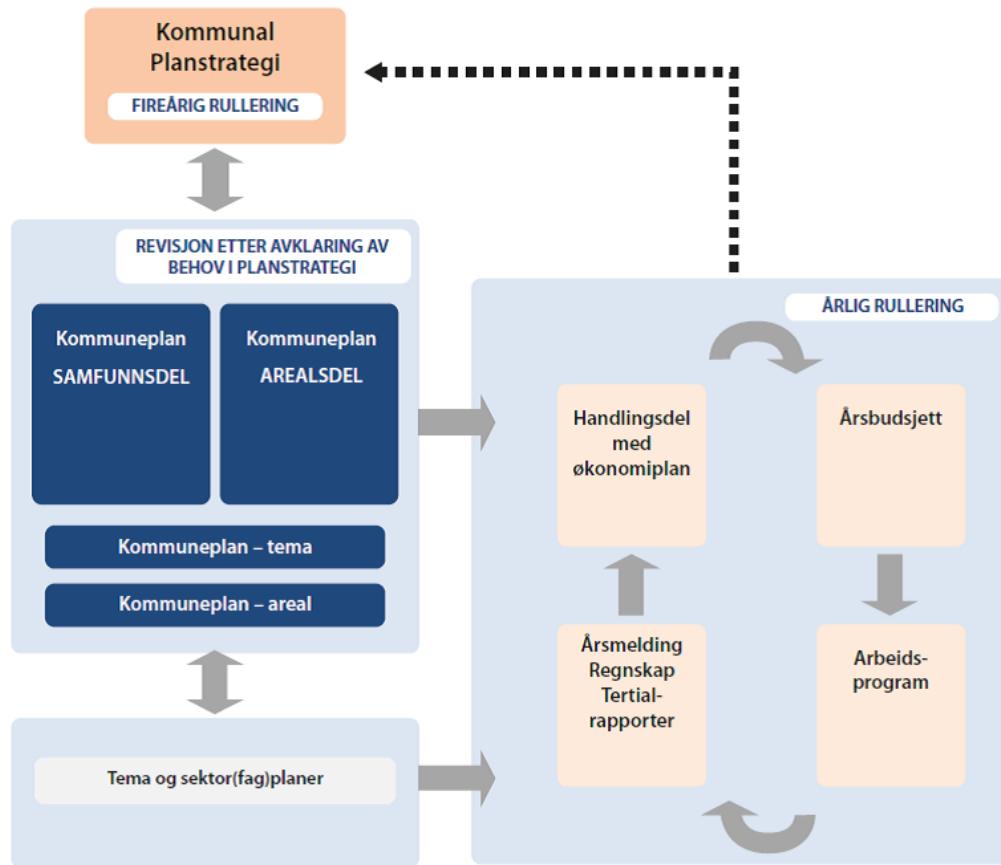
Kommuneplanens handlingsdel gjev grunnlag for kommunens prioriteringar av ressursar, planleggings- og samarbeids-oppgåver og konkretiserer tiltaka innanfor kommunens økonomiske rammer.

Reguleringsplan er eit detaljert arealplankart med føresegn for bruk, vern og utforming av areal og fysiske omgjeve. Reguleringsplan kan utformast som områderegulering eller detaljregulering. Områderegulering er kommunens planreiskap for meir detaljerte områdevise avklaringar av arealbruken, mens detaljregulering er ein detaljert reguleringsplan som legg til rette for konkret gjennomføring av tiltak.

Fag- og temoplanar er utarbeida for å ivareta eit bestemt fagområde eller tema. Dei skal beskrive utfordringane på det aktuelle feltet, angi mål og definere strategiar for å nå måla. Fleire slike planar er lovpålagte, mens andre utarbeidast for å sikre juridisk heimel i forvaltninga. Mange oppstår også på grunn av politiske eller administrative behov, til dømes omsorgsplan.

Tiltaksplanar inneholder konkrete forslag til tiltak for å oppnå ynskte målsettingar. Planen bør innehalde ei utgreiing av dagens status samt forslag til tiltak, inkludert ansvar, kostnad og tidsfristar. Det er viktig at tiltaka kan vidareførast i handlingsdelen (med økonomiplanen), slik at planane inkluderast i det kommunale eittårshjulet. Figur 2 illustrerer fireårshjulet, og eittårshjulet.

Eit planarbeid skal som hovudregel ha sitt utgangspunkt i planstrategien, men formannskapet kan også fatte vedtak om andre planoppgåver. Alle tematiske planprosessar startar med eit kunnskapsgrunnlag som utgreier vurderingane rundt planbehovet.

Figur 2: Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet (Miljøverndepartementet, dato ikke oppgitt).

4. Overordna føringar

4.1 Nasjonale føringar

Regjeringa skal kvart fjerde år legge fram nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging for å fremje ei berekraftig utvikling i heile landet. Det går fram av plan- og bygningslova § 6-1. Dei nasjonale forventingane samlar mål, oppgåver og interesser regjeringa forventar at fylkeskommunane og kommunane legg særlig vekt på i planlegging i åra som kjem. Kommunen har ansvar for å finne heilskaplege løysingar, der både lokale forhold og lokalpolitiske interesser skal takast omsyn til, saman med nasjonale og viktige regionale interesser. Dei nasjonale forventingane vil vere retningsgjevande, men ikkje bestemmande, ved utarbeiding av regionale og kommunale planar. Dei skal bidra til at planlegginga blir målretta og ikkje meir omfattande enn nødvendig.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

I *Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019–2023* (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019), legg regjeringa vekt på at vi står ovanfor fire store utfordringar:

- **Å skape eit berekraftig velferdssamfunn:** Regjeringa har bestemt at dei 17 berekraftsmåla til FN som Noreg har sluttar seg til, skal vere det politiske hovudsporet for å ta tak i dei største utfordringane i vår tid, også i Noreg. Det er derfor viktig at berekraftsmåla blir ein del av grunnlaget for samfunns- og arealplanlegginga. Det forventast at samfunnsdelen i kommuneplanen skal brukast for å gje strategisk retning til samfunnsutviklinga og for å gjere planlegginga meir føreseieleg, og at planane følgjast opp i økonomiplanlegginga. Planprosessar skal effektiviserast og forenklast, og kommunane skal sjølv tilpasse detaljgraden i planar og utgreiingar til behovet.

Regjeringa forventar at kommunane utarbeider arealstrategiar som del av samfunnsdelen til kommuneplanen, og legg desse til grunn ved revisjon av arealdelen til kommuneplanen. Arbeidet

med planstrategien skal prioriterast for å sikre at planane er oppdaterte og møter framtidens behova, også i samband med kommunesamslåingar. Kommunar som ikkje har slått seg saman, skal bruke planlegginga til å diskutere om dei har føresetnader for å møte utfordringane i framtida aleine, eller om dei bør slå seg saman med nabokommunar.

- **Å skape eit økologisk berekraftig samfunn gjennom mellom anna ein offensiv klimapolitikk og ei forsvarleg ressursforvaltning:** Det vert forventa at kommunane legg vekt på arbeidet med å redusere utslepp av klimagassar, inkludert utslepp frå arealbruksendringar, meir effektiv energibruk og miljøvennleg energiomlegging. Oppdatert kunnskap om forventa klimaendringar og konsekvensar, inkludert risiko- og sårbarheitsanalysar, skal leggjast til grunn for plan- og byggjesaksbehandling.

Det skal leggjast til rette for verdiskaping og næringsutvikling i alle delar av landet og mobiliserast og utviklast bedrifter og næringsmiljø til å hevde seg nasjonalt og internasjonalt. Kommunane skal stimulera til grøn omstilling, innovasjon, vekst i nye arbeidsplassar og eit inkluderande arbeidsliv og sette av tilstrekkelege areal som sikrar behova til samfunnet. Det skal takast omsyn til viktig naturmangfald, friluftslivsområde, overordna grønstruktur, kulturhistoriske verdiar, kulturmiljø og landskap i eit heilsakleg og langsiktig perspektiv.

- **Å skape eit sosialt berekraftig samfunn:** Kommunane skal legge til rette for vekst og utvikling i kompakte og klart avgrensa byområde gjennom regionale bustad-, areal- og transportplanar. Planane fastset regionalt utbyggingsmønster, senterstruktur og hovudtrekk i transportsystem med mål om å legge til rette for vidare utbygging av eit godt samferdselsnett. Kommunane skal legge til rette for høg arealutnytting i byområde gjennom fortetting og transformasjon med kvalitet i omgivnadene, med vekt på arkitektur, byrom, kulturmiljø, grønstruktur og andre miljøverdiar. Lokalisering av bustader, service, handel og andre arbeidsplass- og besøksintensive verksemder må vurderast i samanheng med eksisterande eller framtidige kollektivknutepunkt. Det skal leggjast til rette for sykling og gange i byar og tettstader, mellom anna gjennom trygge skolevegar, ved å planleggje for gange og sykling frå kollektivknutepunkt og ut til friluftslivsområde og for transportløysingar for grupper som er mindre mobile. I by- og omlandskommunar, forventast det at kommunar, saman med fylkeskommunane, vidareutviklar samarbeidet om transport på tvers av administrative grenser der det medverkar til effektiv ressursbruk, næringsutvikling, busetjing og sosial berekraft i ulike delar av fylket.

Det skal leggjast til rette for kostnadseffektiv framføring av mobil- og breibandsnett gjennom bruk av eksisterande føringsvegar.

- **Å skape eit trygt samfunn for alle:** Det vert forventa at kommunane har ein aktiv og heilskapleg areal- og sentrumspolitikk der dei legg vekt på å styrke sentrumsområda. Kommunane har ei leiande rolle i utviklinga av sentrum og bør leggje vekt på eit langsiktig og forpliktande samarbeid med private aktørar og innbyggjarar når det gjeld utvikling av ein variert bustadmarknad, næringsverksemd, arbeidsplassar og tenestetilbod, tilrettelagt for kollektivtrafikk, syklistar og fotgengjarar. Bustadplanlegginga til kommunane er ein integrert del av kommunen sin strategi for samfunns- og arealutvikling og skal leggje til rette for ein variert befolningsstruktur gjennom god tilgang på bustadtomter som grunnlag for tilstrekkeleg, variert og sosial bustadbygging.

Det er forventa at kommunane planlegg aktivt for å motverke og førebyggje levekårsutfordringar og medverkar til utjamning av sosiale forskjellar. Universell utforming, folkehelse og omsynet til barn og unge skal vere sentral i all planlegging for å skape gode og helsefremjande vilkår og trygge, attraktive og aktivitetsfremjande bu- og oppvekstmiljø. Samstundes skal det leggast vekt på arkitektur og kvalitet i dei bygde omgjevnadane, med utgangspunkt i særpreget til stadene, kulturhistoriske element og viktige landskapstrekk.

Det forventast at kommunane legg vekt på å sikre byrom og blågrøn infrastruktur med stiar og turvegar som sikrar naturverdiar og omsyn til overvatn og legg til rette for fysisk aktivitet og naturopplevelsingar for alle. Bruks- og verneverdiane til vassdraga skal siktrast og potensialet i vassdraga for trygg avleiring av overvatn og naturbasert demping av flaum skal utnyttast.

I tillegg gjeld følgande statlege planretningslinjer og statlege planføresegner:

Statlege planretningslinjer og statlege planføresegner

Gjeldande statlege planretningslinjer

Namn	Gyldig frå	Endringar i perioden
Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag	1994	Desse blir oppdaterte i samsvar med gjeldande lover. Det blir ikkje gjort endringar i innhald.
Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging	1995	Desse blir oppdaterte i samsvar med gjeldande lover. Det blir ikkje gjort endringar i innhald.
Statlege planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing	2018	Desse blir ført vidare uendra. Det skal lagast ein rettleiar.
Statlege planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsona langs sjøen	2011	Evaluering gjennomført. Retningslinene blir revidert i 2020.
Statlege planretningslinjer for samordna bustad-, areal- og transportplanlegging	2014	Desse blir ført vidare uendra.

Nye statlege planretningslinjer

Statlege planretningslinjer for fjellområda	Parallelt med arbeidet med ei ny rettleiing om fritidsbusetnad vil regjeringa avklare behovet for statlege planretningslinjer for fjellområde. Hovudfremål med eventuelle statlege planretningslinjer vil vere å klargjere nasjonal politikk for berekräftig utvikling i fjellområda der næringsutvikling, friluftsliv, landskap, naturmangfald, kulturminne, landbruk, energiproduksjon m.m. er viktige tema.
Statlege planretningslinjer for planlegging i sjøområde	Departementet skal avklare behovet for statlege planretningslinjer for kystnære sjøområde. Statlege planretningslinjer vil kunne gi signal om samordning og avvegning mellom ulike interesser i kystsona gjennom regional, interkommunal og kommunal planlegging. Retningslinjene blir mellom anna sett i lys av arbeidet med rundskriv og rettleiar for planlegging i sjøområda.

Det er for tida ingen gjeldande statlege planføresegner. Det er ikkje vurdert nokon nye føresegner.

Tabell 2: Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019-2023, s. 31.

4.2 Regionale føringer

Regional planstrategi er det einaste obligatoriske planverktøyet på regionalt nivå. Den utarbeidast av fylkeskommunen i samarbeid med kommunar, statlege organ, organisasjonar og institusjonar som vert påverka av planarbeidet, og skal leggje til rette for- og koordinere kommunanes arbeid med planlegging. Den skal stimulere til samarbeid og utvikling i fylket, både for miljø og samfunn.

Innlandet fylkeskommune ble etablert 01.01.2020 og planstrategien for det nye fylket har fått tittelen «Innlandsstrategien 2019-2024». I denne vert det bestemt kva for regionale planar som skal utarbeidast. I denne prosessen forventar vi at Innlandet fylkeskommune tek initiativ til å diskutere

behovet for regional og interkommunal planlegging. Arbeidet tar sikte på vedtak i fylkestinget sumaren 2020.

Ved etableringa av Innlandet fylkeskommune har Oppland allereie ei rekke regionale planer som vidareførast. I planstrategien for Oppland 2016-2020 er kompetanse, samferdsel og næringsutvikling prioriterte politikkområder og grøn framtid er gjennomgående tema. Gjeldende regionale planer som er førande for Vestre Slidre kommune er:

- Regional plan for verdiskaping
- Regional plan for kompetanse
- Regional plan for samferdsel
- Regional plan for samfunnssikkerhet og beredskap 2018-2021
- Regional plan for attraktive byer og tettsteder i Oppland
- Regional plan for folkehelse 2020-2022
- Regional plan for klima og energi 2013-2024 (Hallingdal og Valdres)
- Statlige planretningsliner for samordna bustad, areal og transportplanlegging
- Kulturminneplan for Valdres

4.3 Interkommunalt samarbeid

Den kommunale planstrategien er også ein arena for å avklare behov og planoppgåver som best kan løysast gjennom interkommunalt samarbeid. Dette kan gjelde både innanfor samfunnsplanlegging, arealplanlegging og tenesteyting.

Den 21. juni 2016 vedtok kommunestyret i Vestre Slidre å avslutte prosessen mot samanslåing med Vang, Øystre Slidre, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal og Etnedal. På bakgrunn av denne avgjerda vart det i 2016 vedteken ein eigen planstrategi for Vestre Slidre for perioden 2016-2019. Samstundes har Valdres-kommunane samarbeida tett når det gjeld planlegging dei fire siste åra. Forventninga om at kommunar som ikkje har slege seg saman diskuterer om dei har føresetnader for å møte utfordringane i framtida åleine, eller om dei bør slå seg saman med nabokommunar har vore eit viktig grunnlag for korleis vi planlegg for ei ynskt utvikling i Vestre Slidre i åra framover.

Det har over lang tid vore eit omfattande interkommunalt samarbeid i Valdres. Samarbeidet har som mål å auke kvalitet og utnytte ressursar på best mogleg måte. Planstrategiar utarbeidast parallelt med høyringsmøglegheiter undervegs og planlegging innanfor fleire tema-områdar gjennomførast i samarbeid mellom kommunane.

Den økonomiske situasjonen i Vestre Slidre kommune tilseier at vi er avhengig av å vidareføre og vidareutvikle dette samarbeidet i åra framover. I arbeidet vidare vil Vestre Slidre kommune fortsetja å vere ein pådrivar for samarbeid i sitt arbeid med ulike planar.

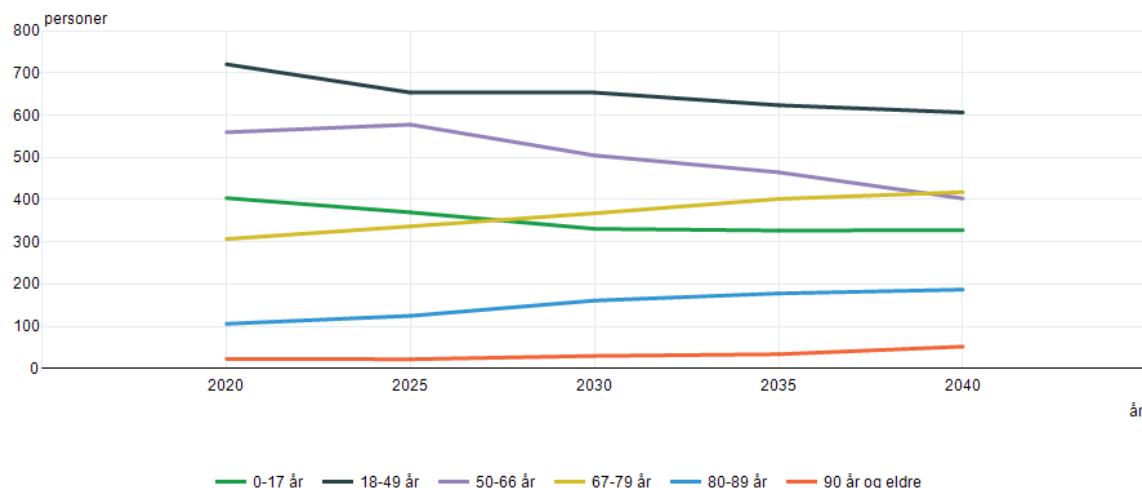
5. Utviklingstrekk og utfordringar

Vestre Slidre kommune har ein ny kommuneplan (samfunnsdel) som dannar utgangspunkt for prioritering av planarbeid i denne fireårs-perioden. I dette kapittelet beskriv vi i tillegg nokre utviklingstrekk som har forsterka eller endra seg etter arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel vert avslutta og korleis dette påverkar prioriteringane våre i inneverande kommunestyreperiode. Statistikken er henta frå folkehelseoversikta.

5.1 Befolkningsutvikling og samansetning

Befolkningsutvikling er ein viktig indikator på regional utvikling og heng mellom anna saman med inntektsgrunnlaget til kommunen og tilgang på arbeidskraft. Utvikling i talet på innbyggjarar har tyding for planane til kommunen når det gjeld omfang og kvalitet av dei ulike tenestene som skal leverast til innbyggjarane i framtida.

Pr.1.1.2020 var det 2 125 innbyggjarar i Vestre Slidre (SSB, 05.03.2020). Det er ein svak, men jamn befolkningsnedgang i kommunen. Prognosane fram mot 2040 tilseier at alderssamansetninga blant innbyggjarane vil bli ei stadig større utfordring då delen eldre over 80 år aukar samtidig som delen i arbeidsdyktig alder (20-66 år) går ned. Situasjonen er vist i figuren under.

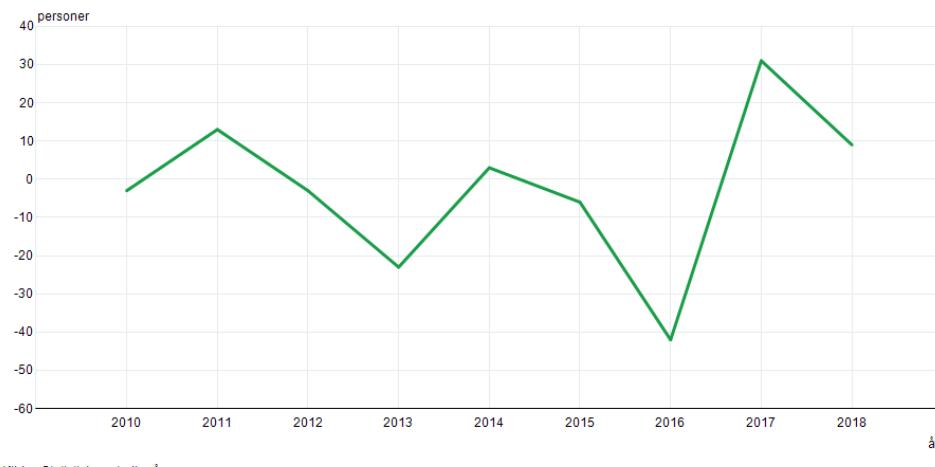

Figur 3: Framskrivne folkemengd etter alder og år 2020-2040. Kjelde: SSB.no (06.01.2020).

Framskrivne folkemengd viser framtidig utvikling ut frå føresetnader om fruktbarheit, levealder, innanlandsk flytting og innvandring. Denne utviklinga har stor tyding for korleis kommunen planlegg for ei ynskt utvikling i kommunen.

Det har inntil nyleg vore ein gradvis auke i delen innvandrarar og norskefødde med innvandrarforeldre i Vestre Slidre kommune. I 2019 utgjorde dette 197 personar (9,23% av befolkninga) (SSB, 2019). Av desse er 63 personar busette flyktingar (tal frå 01.10.2019). Talet på flyktingar har gått ned med 6 sidan 2017. Avgjerda om at kommunar med mindre enn 5 000 innbyggjarar ikkje vil busetja fleire flyktingar i åra framover (IMDI, 2017) har stor tyding for befolkningsutviklinga og planarbeidet i Vestre Slidre framover.

09588: Flytting, etter år. Vestre Slidre, Nettoinnflytting.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 4: Tilflytting, etter år. Kjelde: SSB.no (06.01.2020).

Den største utfordringa Vestre Slidre kommune står ovanfor i åra framover er dermed å ta vare på, behalda og rekruttera nye innbyggjarar til kommunen.

Prioriteringar:

- Sikre at alle innbyggjarar vert godt teken i mot og vare på.
- Utvide aktivitetstilbodet for innbyggjarar i alle aldrar.
- Styrke tilknytinga til kommunen blant barn og unge.
- Arbeide aktivt for å auke befolkningsveksten i kommunen.
- Sikre framtidig eksistens i grendene.

5.2 Oppvekst- og levekårsforhold

Tal frå Statistisk sentralbyrå syner at Vestre Slidre kommune brukar minst i Valdres på barnehagedrift, målt per innbyggjar (SSB, 2018). Tal frå dei fire siste åra viser ein tendens til at dei minste barna i kommunen har fleire og lengre dagar i barnehagane no enn tidligare (Kvalitets- og utviklingsrapporten for barnehagane i Vestre Slidre kommune, 2018-2019). Samtidig har krava til barnehagens innhald og arbeidsoppgåver auka kraftig dei siste åra. Personaltetthet, kompetanse og strategisk bruk av ressursar er viktige element i «tidleg innsats». Dette vil kunne påverke fråfallet i vidaregåande skule, som framleis er høgare i Vestre Slidre enn i Oppland og landet for øvrig (basert på årlig gjennomsnittlig fråfall i perioden 2015-2017, Folkehelseinstituttet, 2019). Vestre Slidre kommune og Oppland fylkeskommune har òg eit lågt utdanningsnivå samanlikna med landet for øvrig (22,2% med høgskule/universitetsutdanning medan talet på landsbasis er 34%, SSB, 2020).

I arbeidet med å snu fråfallet i vidaregåande skule har det over tid vore fokus på overgangen frå ungdomsskule til vidaregåande. Fokuset framover bør dreie meir mot kvalitetsutviklinga barnehage-grunnskule for å førebu fråfall og heve meistringsnivået i grunnskulen (Kvalitets- og utviklingsrapporten for Vestre Slidre skule 2018/2019). Her er også tværfaglig samarbeid og samarbeid med foreldre særsviktig sidan forsking viser at foreldra sitt forhold til barnas innsats, har positiv effekt på barnas oppfatning av skulen (Nordahl, SEPU).

Prioriteringar:

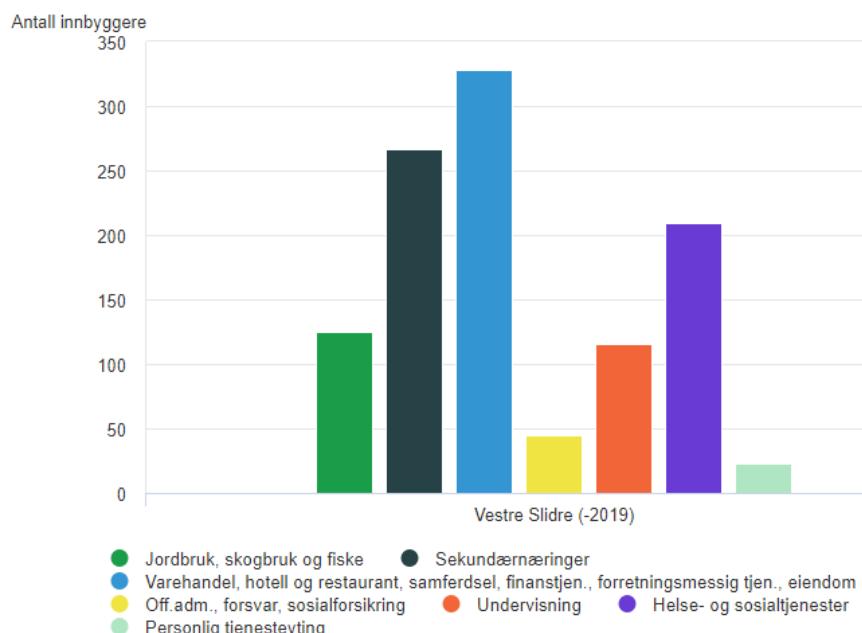
- Sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge gjennom kvalitativt gode barnehagar og skule.
- Heve fokuset på kvalitetsutvikling barnehage-grunnskule.
- Styrke tværfaglig samarbeid og samarbeid med foreldre i barnehage og grunnskule.

5.3 Næringsliv og sysselsetting

Eit levande næringsliv og arbeidsplassar er ein føresetnad for ein positiv folketalsutvikling i kommunen. Næringsliv og sysselsetting heng også tett saman med folkehelse, sidan deltaking i arbeidslivet har positiv effekt med tanke på folkehelsa. Arbeid gjev glede, sjølvkjensle, meining og tilhørsle, og i dagens samfunn er identiteten vår i større grad enn før knytt opp mot det arbeidet vi gjev. I følgje tal frå SSB ligg arbeidsløysa i Vestre Slidre på 1,2%. Dette er langt lågare enn landsgjennomsnittet på 3,8% (SSB, 2020).

Vestre Slidre har eit variert næringsliv, utstrekta handelsverksemd, stor turist-tilstrøyming og eit mangfaldig kulturliv. Landbruket står sterkt i kommunen, og småskala produksjon av mat og andre lokalvarer aukar i tråd med aukande interesse for produksjon og kjøp av lokale varer og tenester. Mykje av produksjonen er retta inn mot ein stadig veksande hyttemarknad.

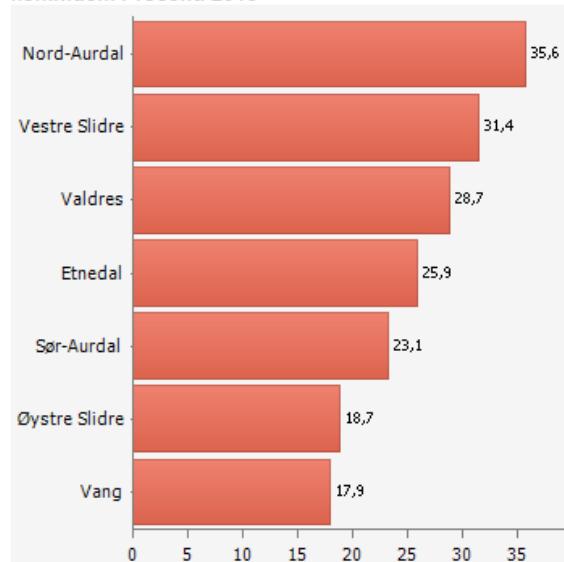
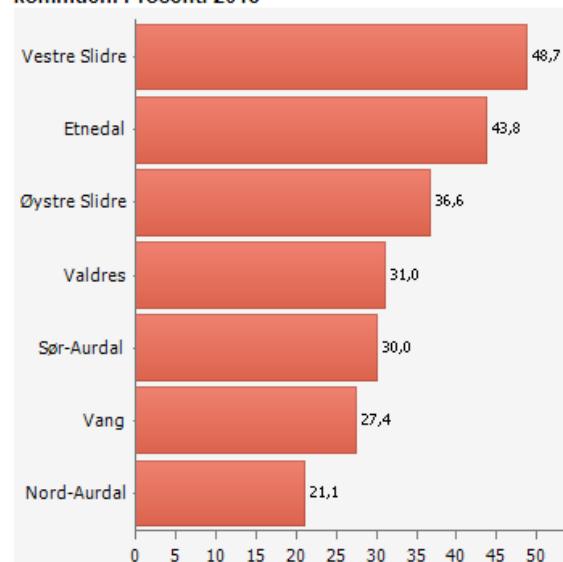
Hva innbyggerne arbeider med

Figur 5: Sysselsetjing i vestre Slidre. Kjelde: SSB.no (31.12.2019).

Pr. i dag har Vestre Slidre omlag 2700 hytter (SSB, 2020) med Vaset som et prioritert utviklingsområde. Etterspurnaden etter hytter og hyttetomter er stor. Utviklinga av hyttemarknaden dannar grobotn for eit meir mangfaldig næringsliv og auka sysselsetjing i kommunen.

For å sikra næringsliv og sysselsetting på sikt, er Vestre Slidre avhengig av jobbskaping i nabokommunane så vel som i eigen kommune. Forsking viser at kommunar med regionsenterfunksjon tiltrekker seg arbeidskraft frå omkring liggande kommunar. Dette gjeld òg for Valdres, og heile 48.7% av arbeidstakarane i Vestre Slidre pendlar til ein annan kommune. I Valdres er det berre Nord-Aurdal som har positiv arbeidsplassdekning (fleire arbeidsplassar enn yrkesaktive busett i kommunen).

Innpendingning som andel av sysselsatte med arbeidssted i kommunen. Prosent. 2018**Utpendingning som andel av sysselsatte med bosted i kommunen. Prosent. 2018***Tabell 3: Pendling inn og ut av kommunen. Kjelde: Kommuneprofilen.no (2018).*

Det er derfor naturleg at Vestre Slidre samarbeider tett med dei andre Valdres-kommunane og regionale aktørar når det gjeld næringsutvikling og sysselsetjing. Gjennom Valdres natur- og kulturpark og merkevareprogrammet for Valdres skal arbeidsplassar og busetjing i regionen bli sikra. Valdres Næringshage hjelper enkeltaktørar med bedriftsutvikling. Sjølv om næringsliv og sysselsetjing vart identifisert som eitt av tre satsingsområde i kommunens samfunnssdel (vedtatt i 2017), har næringsutvikling på kommunalt nivå vore eit lågt prioritert område som bør løftast framover, fortrinnsvis i samarbeid med andre kommunar i Valdres.

Prioriteringar:

- Auke fokuset på verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling og innovasjon i samarbeid med næringslivet, lokale og regionale aktørar.
- Sikre viktige jordbruksområde og leggje til rette for nye grøne næringar i tilknyting til jordbruk og skogbruk.
- Auke fokus på rekruttering av personar med relevant kompetanse innanfor kommunens satsingsområde.
- Oppgradere infrastruktur (internett-tilkoppling, kloakkanlegg i fjellet osb.) som gjev Vestre Slidre attraktiv som bu- og hyttekommune.

5.4 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Gjennom kommunens ulike roller som miljømyndighet, planmyndighet og tenesteleverandør, er ei av dei viktigaste oppgåvene kommunen har å utføre komplette vurderingar av mulige konsekvensar som ein kvar slutning og eit kvart tiltak kan ha på miljøet. I plan- og bygningsloven § 1-1 kjem det fram: «*Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner*».

I tråd med dette har kommunen eit spesielt ansvar for å redusere klimagassutsleppa. Vestre Slidre har viktige naturareal og artar som må takast omsyn til ved vidare planlegging. Det er viktig at kommunen har kjennskap til lokale naturverdiar, og ein heilskapleg forståing for kva for konsekvensar ulike tiltak, inngrep og utslepp medfører, og korleis ein kan avgrense skadeomfang. Seterlandskapet og myrområdene i kommunen er naturareal som krev spesiell merksemd.

Dette omsynet ligg òg til grunn for forvaltninga av vassforekomstar i Valdres. Vasskvaliteten i regionen blir vurdert generelt som god, men i hovudvassdraget har det vore fleire målingar som har lege på grensa mot moderat i forhold til vassrammedirektivet. Dette gjeld òg vasskvaliteten i Midtre Syndinvatnet. I tillegg er det ein del vassdrag som ikkje er klassifisert (Vann-region Vest-Viken, 2015). Tiltak for å sikre god vasskvalitet bør prioriterast i inneverande planperiode.

Avløp frå fiskeoppdrett er ei relativt stor kjelde til næringssaltforureining av hovudvassdraget i Vestre Slidre og Valdres. Oppdrettarane og Fylkeskommunen er i dialog om å forbetre renseprosedyrane i desse anlegga, kor målet er å auke produksjonen og samtidig redusere dagens utslepp. Kostnadene knytt til denne utberinga, og fordelinga av desse, utgjev førebels eit hinder for endring.

For å vurdere effektane av forureiningsbelastninga krev det god innsikt i tekniske avløpsfaglige problemstillingar. Den viktigaste faktoren for at kommunane skal lykkast med å ivareta dette ansvaret er at dei har ei god nok miljøfagleg kompetanse. Vestre Slidre manglar tilstrekkeleg kompetanse til å handtere desse sakene på ei tilfredsstillande måte. Det tilrådast derfor at Valdres-regionen samarbeider om innkjøp/utvikling av kompetanse på miljøområdet.

Prioriteringar:

- Prioritere ressuarsar til aukt satsing på miljø og klima.
- Ivareta omsyn til miljø og klima i eit heilskapleg og langsigkt perspektiv.
- Gjere areal- og naturforvaltninga langsiktig, forutsigbar og berekraftig, samt bidra til framtidig verdiskapning for kommunen.
- Ivareta jordvern og sikre best mogleg utnytting av landbruksarealene i kommunen.
- Bidra til aukt måloppnåing knytt til reduksjon av klimagassutslepp, støy og lokal luftforureining.
- Ivareta kulturminner og kulturmiljø og samtidig legge til rette for næringsutvikling.

Trivsel

I Levekårsundersøkelsen for Oppland (Østlandsforskning, 2018) kjem det fram at 87,1% trivst godt i Vestre Slidre, mot 77% i landet sett under eitt. Dette er ein viktig ressurs, sidan omfattande forsking visar at trivsel fører til betre fysisk og psykisk helse medan einsemd og mangel på sosial støtte forringar livskvaliteten. Omkring 26% av innbyggjarane i kommunen er engasjert i foreningar og politisk arbeid. Dette er det høgaste talet i Oppland (Østlandsforskning, 2018).

Vestre Slidre kommune investerer relativt mykje i kultursektoren samanlikna med landet for øvrig. Heile 46,2% av barn i alderen 6-15 år deltek i aktivitetane kulturskulen tilbyr. Til samanlikning er dette talet 21,3 i landet for øvrig (SSB, 2019). På kulturelle arenaer oppstår sosial stønad, trivsel og tilhøyre – viktige faktorar med stor innverknad på folks helsetilstand og livskvalitet.

Elevundersøkinga på 7. og 10. trinn visar gode resultat på læringskultur, stønad i skulen, meistring og medverknad (Skoleportalen, 2019). Pr.1.1.2020 har vi utover dette utilstrekkeleg talgrunnlag for å vise statistikk på delen ungdomsskuleelevar som er nøgd med lokalmiljøet. Det er heller ikkje tilstrekkeleg data til å seia noko om mobbing eller trivsel blant unge i lokalmiljøet. Gjennomføringa av Ungdata-undersøkinga våren 2020 vil gje oss betre tal på dette.

Det vi veit er at å vekse opp i eit nabolag og lokalsamfunn prega av fellesskap, sosial samhandling og varierte fritidsaktiviteter fremmer trivsel og helse (Folkehelseinstituttet, 2019). Tal frå Østlandsforskning viser likevel at 32% av befolkninga i Valdres opplev einsemd. Av desse opplev kvinner i større grad einsemd enn menn, dei yngste (18-34 år) i større grad einsemd enn dei over 34 år. Personar med høg utdanning og høg inntekt rapporterer i mindre grad av einsemd, medan personar med innvandrarbakgrunn oftare opplev einsemd enn dei som er fødd i Noreg (Østlandsforskning, 2018). I arealplanlegging kan kommunen legge til rette for trygge og

aktivitetsfremmande stader der innbyggjarane får varierte moglegheiter for sosialt samvær, og for å leike og utfalde seg saman med andre.

Prioriteringar:

- Prioritere førebyggjande helsearbeid i alle kommunens enheiter og i befolkninga generelt.
- Sikre eit godt fysisk- og psykisk helsetilbod og variert kulturtilbod til innbyggjarane i kommunen.
- Sikre god livskvalitet for eldre gjennom gode helse- og omsorgstenester, samarbeid med frivillige samt eit variert kulturtilbod.

Bustadbygging og tettstadsutvikling

Vestre Slidre som manglar eit tydeleg sentrum. Kommunen har ein forholdsvis stor del spreidd busetjing, i tillegg til meir konsentrert busetting rundt tettstadene Slidre og Røn. Det er hovudsakeleg eldre gardsbruk og einebustader som dominerer marknaden i kommunen. Det er begrensa tilgang på leiebustader og leigeprisane er høge. På grunn av nye befolkningsgrupper, endra livsstil og nye bustadspreferansar aukar behovet for eit meir variert bu- og servicetilbod i kommunen (Asplan Viak, 2017).

By- og regionforskningsinstituttet, Nasjonalt Institutt for by- og regionsforsknings rapport, «Boligpreferanser i distriktene» (2014), syner at einebustader er den bustadformen dei fleste som bur i distrikta vil ha. Dette har ikkje endra seg dei siste åra. Desse preferansane er særstaktydeleg blant ungdom og unge barnefamiliar. Også erfaring og data innhenta over dei siste åra tilseier at tilbakeflyttarar viser spesiell interesse for bustader i spreiddbygde område, tomter i bustadfelt og småbruk. Nærleik til skule, barnehage og andre småbarnsfamiliar har stor tyding for unge småbarnsfamiliar.

Samtidig har ei ny gruppe unge eldre som vil bu i leilegheiter sentralt vorte stadig større dei siste åra. Denne gruppa søker færre forpliktingar, sosial tryggleik, og nærleik til tenester, aktivitetar, kulturtilbod, handel og service. Etterspurnaden er i tråd med helse- og omsorgssektoren sitt mål om å legge til rette for at eldre skal kunne bu heime lenger. Fylkeskommunen tilrår derfor å prioritere utviklinga av attraktive tettstader. I Vestre Slidre inneber dette ei vurdering av moglegheitene og utfordringane knytt til utviklinga av Slidre, Røn og Vaset som dei mest sentrale tettstadane i kommunen. Ein risiko knytt til satsing på større utbyggingsprosjekt i sentrumsområda i Vestre Slidre er at bustadmarknaden i kommunen er liten og sårbar, og at det er relativt få bustader som avsettast årleg. Dette må takast omsyn til i utviklinga av ein eventuell bustadbyggingsstrategi for kommunen.

Prioriteringar:

- Utvikle Slidre som kommunens prioriterte sentrum, samstundes som det støttast oppunder vidare utvikling av Røn og Vaset.
- Leggje til rette for ein mangfoldig bustadmarknad som er attraktiv for ulike befolkningsgrupper i ulike livsfaser og livssituasjonar.
- Leggje til rette for å oppretthalde den spreide utbygginga kor omsyn til miljøvennlige areal- og transportløysingar, trafikktryggleik og forureining vert ivaretaken.

5.5 Levevaner og helserelatert åtferd

Levevaner er knytt til kosthald, fysisk aktivitet, rusmiddel m.m. På landsbasis er dei sosiale skilnadene i helse betydeleg og den største utfordringa i samfunnet. Levealderen aukar mest i grupper med høg inntekt og høg utdanning. Noreg blir rangert høgt på trivsel og velferd i internasjonal samanheng. Likevel er psykiske plager og lidningar ei stor folkehelseutfordring. På landsbasis har det i det siste tiåret vore ei auke i psykiske plager blant barn og unge. Dette gjeld òg Vestre Slidre, sjølv om delen i aldersgruppa 15-29 år som har psykiske symptom og lidningar ikkje er signifikant ulikt frå landsnivået, vurdert etter data frå fastlege og legevakt.

Blant utfordringar som er trekt fram i Folkehelseinstituttets folkehelseprofil (2019) er folks levevaner i forhold til kosthold og fysisk aktivitet, hjarte- og karsjukdommar, muskel- og skjelettlidningar, og einsemd. Blant unge har Vestre Slidre eit noko lågare tal fysisk aktive og fleire overvektige enn i landet elles. Dei er mindre nøgd med eiga helse og har mindre tru på framtida enn unge elles i Oppland og i landet for øvrig (Ungdata 2013). Dei har eit under gjennomsnittlig alkohol- og marihuanaforbruk enn landet elles.

Også blant vaksne er overvekt og fedme ei aukande utfordring for kommunen. Over 60% av kommunen sine innbyggjarar har overvekt eller fedme (Østlandsforskning, 2018). Generelt utgjør muskel- og skjelettlidningar den største sykdomsgruppa i kommunen. Vestre Slidre ligg også noko høgare enn fylkes- og landsgjennomsnittet når det gjeld hjerte- og karsykdommar (Folkehelseinstituttet, 2019). Kreft, hjerte- og karsykdommer, og voldsomme dødsfall er dei største årsakene til tidlig død i kommunen.

Endring i levevanar sjåast som ein av hovudnøklane for å snu dagens sykdomsbilete der livsstilssykdommer dominerer. Dette kan vere knytt til fysisk aktivitet, ernæring og bruk av tobakk og rusmidler. Å leggje til rette for at innbyggjarane vil ta dei «gode helsevala» vil vere ein viktig strategi for å lykkast framover.

Prioriteringar:

- Oppretthalde ei oppdatert folkehelseoversikt som grunnlag for alt planarbeid.
- Leggje til rette for at innbyggjarar tek gode helseval.
- Spreie kunnskap om tema som har betydning for folks helse.
- Tilby eit breidt aktivitetstilbod, jobbe førebyggjande, og leggje til rette for framtidig gode trafikkløysingar for kollektivtransport, bilar, gåande og syklande.

5.6 Kommunal økonomi

Økonomiplanen er det viktigaste styringsdokumentet for kommunestyret. Ein diskusjon om realistiske overordna mål for økonomistyringa med utgangspunkt i kommuneplanen (samfunnsdel med arealdel og handlingsdel) vil bidra til at politikarane og administrasjonen byggjar si oppfatning på dei same faktaopplysningane. Dette vil vere leiande for økonomiplanarbeidet og gjere det lettare å vurdere både driftsnivå og investeringar i et meir heilskapleg perspektiv. God økonomistyring krev kompetanse og leiing på alle nivå i organisasjonen. God kommunikasjon mellom administrasjonen og politikarane er avgjerande for å få oppretthalde den positive økonomisk utviklinga vi har hatt i Vestre Slidre dei siste åra. Dette vil vere ei viktig prioritering i tida framover.

Ein sunn kommuneøkonomi er ein føresetnad for god og framtidsretta tenesteproduksjon. Dette krev at forholdet mellom inntekter, driftskostnadar og investeringar er bærekraftig over tid. Sjølv om kommunen no er på rett veg, er det fortsatt slik at økonomisk styring og kontroll er heilt sentralt i det vidare arbeidet. Når ein ser framover er det fleire forhold som påverkar økonomien i kommunen. Utviklinga knytt til eigedomsskatt, samt behovet for store investeringar i vatn- og avløp og sjukeheim vil påverke framtida langt ut over inneverande økonomiplanperiode. Diskusjonar om kommunegrensejustering og kraftskatteutvalets innstilling NOU 2019:16 er òg forhold som kan påverke dei økonomiske framtidsutsiktene i eit lengre perspektiv.

I henhold til den nye kommunelova vart kommunestyret hausten 2019 pålagt å handsame finansielle måltal for inneverande økonomiplanperiode (2020-2023). Med bakgrunn i dette vedtok formannskapet i sak 066/19 desse finansielle måltala for budsjettarbeidet i økonomiplanperioda 2020-2023:

1) Vestre Slidre har som målsetjing at netto driftsresultat skal vera minimum 1,75 % av brutto driftsinntekter

2) Vestre Slidre har som målsetjing at disposisjonsfondet skal utgjere 18 % av brutto driftsinntekter i løpet av planperioden (2020-2023).

3) Vestre Slidre har som målsetjing at langsiktig gjeld ikkje skal overstige 75 % av brutto driftsinntekter.

Disposisjonsfondet er pr. 2019 om lag på det nivået som formannskapet ber om. Det betyr at ein ikkje kvart år må nå måltalet om at netto driftsresultat skal vera minimum 1,75 % av brutto driftsinntekter. Med bakgrunn i stram driftsøkonomi som følgje av pålagt reduksjonsfaktor i egedomsskattegrunnlaget tilrår rådmannen at kommunen likevel budsjetterer med eit beskjedent positivt driftsresultat i åra framover.

Prioriteringar:

- Fokusere på effektiv drift og på å halde utgiftene nede.
- Samarbeide med nabokommunane om å identifisere nye innteningsmoglegheiter og måtar å gjere oppgåvane smartare og billigare på.
- Kople økonomiplanen tettare opp mot kommuneplanens handlingsdel.
- Styrke kommunikasjonen mellom administrasjonen og politikarane for å fortsette den positive økonomiske utviklinga i kommunen.

5.10 Prioriteringar og planbehov

Prioriteringar		Planbehov
BEFOLKNINGSUTVIKLING OG SAMMENSETTNING	<ul style="list-style-type: none"> Sikre at alle innbyggjarar vert godt teken i mot og vare på. Utvide aktivitetstilbodet for innbyggjarar i alle aldrar. Styrke tilknytinga til kommunen blant barn og unge. Arbeide aktivt for å auke befolkningsveksten i kommunen. Sikre framtidig eksistens i grondene. 	Kommuneplanens samfunnsdel - handlingsdel Kommunedelplan for oppvekst og integrering - handlingsdel
OPPVEKST OG LEVEKÅRSFORHOLD	<ul style="list-style-type: none"> Sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge gjennom kvalitativt gode barnehagar og skule. Heve fokuset på kvalitetsutvikling barnehage-grunnskule. Styrke tverrfaglig samarbeid og samarbeid med foreldre i barnehage og grunnskule. 	Kommunedelplan for oppvekst og integrering - handlingsdel
NÆRINGSLEV OG SYSSLESETTING	<ul style="list-style-type: none"> Auke fokuset på verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling og innovasjon i samarbeid med næringslivet, lokale og regionale aktørar. Sikre viktige jordbruksområde og leggje til rette for nye grøne næringar i tilknyting til jordbruk og skogbruk. Auke fokus på rekruttering av personar med relevant kompetanse innanfor kommunens satsingsområde. Oppgradere infrastruktur (internett-tilkopling, kloakkanlegg i fjellet osb.) som gjev Vestre Slidre attraktiv som bu- og hyttekommune. 	Kommuneplanens samfunnsdel - handlingsdel Kommunedelplan, næring og verdiskaping Hovudplan vatn og avløp
MILJØ	<ul style="list-style-type: none"> Prioritere ressursar til aukt satsing på miljø og klima. Ivareta omsyn til miljø og klima i eit heilsakleg og langsiktig perspektiv. Gjere areal- og naturforvaltninga langsiktig, forutsigbar og berekraftig, samt bidra til framtidig verdiskapning for kommunen. Ivareta jordvern og sikre best mogleg utnytting av landbruksarealene i kommunen. Bidra til aukt måloppnåing knytt til reduksjon av klimagassutslepp, støy og lokal luftforureining. Ivareta kulturminner og kulturmiljø og samtidig leggje til rette for næringsutvikling. 	Kommuneplanens samfunnsdel - handlingsdel Kommuneplanens arealdel Kommunedelplan miljø og klima Kulturminneplan (interkommunal)
TRIVSEL	<ul style="list-style-type: none"> Prioritere førebyggjande helsearbeid i alle kommunens enheiter og i befolkninga generelt. Sikre eit godt fysisk- og psykisk helsetilbod og variert kulturtilbod til innbyggjarane i kommunen. Sikre god livskvalitet for eldre gjennom gode helse- og omsorgstenester, samarbeid med frivillige samt eit variert kulturtilbod. 	Kommuneplanens samfunnsdel – handlingsdel Kommunedelplan, helse og omsorg Kommunedelplan klima og miljø
BUSTADBYGGING OG TETTSTADSUTVIKLING	<ul style="list-style-type: none"> Utvike Slidre som kommunens prioriterte sentrum, samstundes som det støttast oppunder vidare utvikling av Røn og Vaset. Leggje til rette for ein mangfaldig bustadmarknad som er attraktiv for ulike befolkningsgrupper i ulike livsfaser og livssituasjonar. Leggje til rette for å oppretthalde den spreidde utbygginga kor omsyn til miljøvennlige areal- og transportløysingar, trafikktryggleik og forureining vert ivaretaken. 	Kommuneplanens samfunnsdel – handlingsdel Kommunedelplan, næring og verdiskaping Kommuneplanens arealdel Hovudplan vatn og avløp Kommunedelplan miljø og klima Trafikktryggleiksplan
LEVENANER OG HELSERELATERT ÅFERD	<ul style="list-style-type: none"> Oppretthalde ei oppdatert folkehelseoversikt som grunnlag for alt planarbeid. Leggje til rette for at innbyggjarar tek gode helseval. Spreie kunnskap om tema som har betydning for folks helse. Tilby eit breidd aktivitetstilbod, jobbe førebyggjande, og leggje til rette for framtidig gode trafikktryggsingar for kollektivtransport, bilar, gåande og syklande. 	Kommunedelplan, helse og omsorg – handlingsdel Kommuneplanens samfunnsdel – handlingsdel Kommuneplanens arealdel Trafikktryggleiksplan
KOMMUNAL ØKONOMI	<ul style="list-style-type: none"> Fokusere på effektiv drift og på å halde utgiftene nede. Samarbeide med nabokommunane om å identifisere nye innteningsmoglegheiter og måtar å gjere oppgåvene smartare og billigare på. Kople økonomiplanen tettare opp mot kommuneplanens handlingsdel. Styrke kommunikasjonen mellom administrasjonen og politikarane for å fortsette den positive økonomiske utviklinga i kommunen. 	Økonomiplan

6. Vurderingar av planbehov

6.1 Revisjon av kommuneplanen (samfunnsdel og arealdel)

Kommuneplanens samfunnsdel

I Vestre Slidre kommune vert kommuneplanens samfunnsdel sist vedteken av kommunestyret i 2017. I kommuneplanen kjem det fram at kommunen står ovanfor store demografiske utfordringar i tiåra som kjem. Befolkingssamansettina vil endre seg med færre i yrkesaktiv alder og fleire pensjonistar. For å møte desse utfordringane er det viktig at Vestre Slidre tek godt vare på innbyggjarane i kommunen og gjer seg **attraktiv som ein stad å bu, leve og arbeide** i åra framover. Vestre Slidre skal **fremje folkehelse og livskvalitet** gjennom fokus på førebyggjande helse, etablering av gode møteplassar, inkludering og frivillig arbeid. Samarbeid er eit nøkkelord i kommuneplanens samfunnsdel. Vestre Slidre skal **fremje samarbeid** mellom aktørar, sektorar og kommunar – lokalt og regionalt, mellom anna for å auke trivsel, **styrke næringsverksemd knytt til landbruk og lokal matproduksjon** og gjere Valdres til **Noregs mest attraktive hytte- og turområde**. Kommunen må være en aktiv støttespiller med omsyn til næringsutvikling, samtidig som ein må forvalte det fellesgodet som naturen er på ein best mogleg måte for alle.

Kommuneplanens samfunnsdel vert ikkje revidert i inneverande kommunestyreperiode (2020-2024). I staden vil fokuset vere på oppfølging av denne gjennom andre planar, handlingsdel og økonomiplan. Dette vil gje oss moglegheit til å hauste erfaringar om korleis samfunnsdelen verker som politisk og administrativt styringsverktøy, og i kor stor grad utviklinga går i den retninga som vert trekt opp i mål og føringar i gjeldande kommuneplan.

Det er eit mål at kommuneplanens handlingsdel (4-årig) ferdigstilla i 2020 og at økonomiplanen integrerast i denne. Handlingsdelen med økonomiplan reviderast årleg.

Kommuneplanens arealdel

Gjeldande arealdel til kommuneplan i Vestre Slidre vert vedteken i 2003. Denne var i utgangspunktet tenkt å skulle gjelde fram til 2011. Planen er likevel gjeldande inntil ny arealdel vert vedteken. Revidering av kommuneplanens arealdel vil etter planen ferdigstilla i løpet av 2020.

6.2 Kommunedelplaner

Parallelt med utarbeidninga av kommuneplanens samfunnsdel vert det utarbeidd kommunedelplanar for oppvekst og helse og omsorg, begge med et 12-års perspektiv (2018-2030). Desse vert vedteken i 2018. I inneverande kommunestyreperiode vil fokuset innanfor desse sektorane vere å byggje vidare på desse planane gjennom konkretisering og kopling av handlingsdel til økonomiplan.

I kommuneplanens samfunnsdel vert drivkrefter for vekst og utvikling definert som eit viktig satsingsområde. Dette bør prioriterast høgt i inneverande kommunestyreperiode og «**næring og verdiskaping**» er derfor lagt inn som ein eigen kommunedelplan i dette forslaget. Målet med denne vil vere å leggje til rette for bustadbygging og tettstadsutvikling, næringsutvikling og sysselsetjing og hytteutvikling. I tråd med regjeringas forventning skal vi stimulere til grøn omstilling, innovasjon, vekst i nye arbeidsplassar og eit inkluderande arbeidsliv og sette av tilstrekkelege areal som sikrar behova til samfunnet. Det sjåast som fordelaktig om arbeidet med næring og verdiskaping kan gjennomførast helt eller delvis i samarbeid med andre kommunar.

I forbindelse med utarbeidninga av ein kommunedelplan for næring og verdiskaping må det takast omsyn til viktig naturmangfold, friluftslivsområde, overordna grønstruktur, kulturhistoriske verdiar, kulturmiljø og landskap i eit heilskapleg og langsiktig perspektiv. Sjølv om miljø og klima er definert som eit «gjennomgåande tema» i kommuneplanen bør ein eigen **plan for miljø og klima** prioriterast i

inneverande kommunestyreperiode. Denne bør fylgje opp kommuneplanens samfunnssdel ved å definere kva for innhald som skal inn i alt planarbeid når det gjeld klima og miljø i åra framover.

6.3 Større reguleringsplanar

I forbindelse med utarbeidninga av kommunedelplanen på næring og verdiskaping vil det vere aktuelt å vurdere eigne reguleringsplanar for Røn sentrum, Slidre sentrum og Vaset. Det finnes i dag ingen heilskapleg plan for nokon av desse sentrumsområda og det er derfor behov for å utarbeide eit nytt samanhengande plangrunnlag for forvaltninga av desse områda. Det anbefalast at Slidre vert prioritert fyst i denne samanheng, som kommunens naturlege sentrum for sosial aktivitet i kommunen.

Med koplingar mot Vang, Øystre Slidre og Nord Aurdal, anbefaler administrasjonen at Valdres utarbeider ein overordna sti- og løypeplan komplementert av lokale kart og tiltaksplanar. Dette vil takast opp som tema i Valdres friluftsråd våren 2020. Med utgangspunkt i dette vil det vurderast korleis vi best kan løyse denne planoppgåva lokalt. Fylkeskommunen har satt av kr. 70.000 pr. kommune inn mot dette arbeidet.

6.4 Fag-, tema og tiltaksplaner som ikkje følgjer av plan- og bygningsloven

I 2011 vart det utarbeidd ein omfattande kulturminneplan for Vestre Slidre. Denne manglar ein komplett handlingsplan med tiltak for vidare registrering, forvaltning og formidling av kulturarva i kommunen. Det er ynskeleg at ein handlingsdel til kulturminneplanen vert prioritert i inneverande kommunestyreperiode, mellom anna for å nytte desse betre i marknadsføring av kommunen.

I inneverande periode bør hovudplanen for vant og avløp prioriterast. Det er eit tydelig behov for ein overordna plan, då dei noverande er hovudplanar frå 2000. Arbeidet med avløpsanlegg og vasskvalitet bør prioriterast i planperioden, og ein bør sjå vassmiljø, vatn- og avløp og vassforsyning i samanheng. Dette arbeidet er mest prekært i fjellet og den delen av planen som omhandlar fjellområda vil ferdigstillast i 2020.

For å kvalifisere for kommunale trafikktryggleiksmedler må kommunen revidere den kommunale trafikktryggleiksplanen kort fjerde år. Tiltaka i gjeldande plan frå 2018 er under arbeid. Utarbeiding av ny trafikktryggleiksplan med handlingsdel må derfor prioriterast i 2021.

Behovet for revidering av kommunens landbruksplan og beitebruksplan vil vurderast i samanheng med endeleg arealdel og utarbeidninga av handlingsdelen til kommuneplanen. Beitebruksplanen har som formål å dokumentere beitebruken i utmark, synliggjere verdiskaping, vere eit grunnlag for anna planarbeid i kommunen og kome med tiltak som styrkar beitebruken og reduserer konfliktnivået. Sidan utmarksbeite er eit viktig ressursgrunnlag for landbruket i Vestre Slidre, vil dette også være eit viktig kunnskapsgrunnlag for kommunedelplanen på næring og verdiskaping.

6.5 Utgårte planer

- Landbruksplan (2009) – innarbeidast i ny plan på næring og verdiskaping.
- Beitebruksplan (2010) – kunnskapsgrunnlag for i kommuneplanens arealdel og andre planar.
- Kommunedelplan for Vaset (2005) – avløses av kommuneplanens arealdel.
- Kommunedelplan for E16 (2011) – ferdig. Vidareførast inntil andre alternativ til E16 er avklara.
- Støysonekart – inngår som kunnskapsgrunnlag for arealdelen til kommuneplanen.

7. Prioritering av planoppgåver

Gjennomgående tema som skal vurderast i alle planar som vert utarbeidt (vedteken i kommuneplanens samfunnsdel):

- Folkehelse
- Miljø, energi og klima
- Universell utforming og anna inkludering
- Barn og unge

I tillegg vil kommunen vurdere samfunnssikkerhet og beredskap i planer der det er relevant.

7.1 Planoppgåver 2020-2024

Det er eit overordna mål at all planlegging skal vere heilskapleg og ikkje meir omfattande enn nødvendig. Det er viktig at strategiarbeidet byggjar på utgreiingar som allereie eksisterer. I den årlege rulleringa av kommuneplanens handlingsdel er det viktig at alle einingar og tenesteområder medverkar slik at kommunen som organisasjon jobbar saman for å nå overordna mål som er vedteken i kommunens samfunnsdel. Tiltak må være realistiske og kan rangerast etter prioritet. Tabell 1 (same som på side 3) viser forslag til revisjon/utarbeidning av nye planar i Vestre Slidre kommune i inneverande kommunestyreperiode. Det er kun overordnede kommunale sektorplaner som er tatt med i denne oversikten. R = reviderast, U = utarbeidast ny plan.

Planar for Vestre Slidre kommune 2020-2023							
	Sist vedtek en	Ansv. eining	2020	2021	2022	2023	Merknadar
OVERORDNEDE PLANER							
Kommuneplan		Stab	U	U	U		Lovbestemt etter PBL. Kommunens overordnede styringsdokument. Omfattar samfunnsdel og arealdel. Sjåast i eit 12-årig perspektiv.
Kommuneplanens samfunnsdel	2017						Lovbestemt etter PBL. Revideres ikke i inneværende komm.styre periode.
Kommuneplanens handlingsdel		Stab	U	R	R	R	Angjev korleis kommuneplanen skal følgjast opp. Reviderast årlig.
Økonomiplan	2020-2024	Øk.	U	R	R	R	Ved revidering av planen i 2020 vil økonomiplanen inngå i kommuneplanens handlingsdel.
Kommuneplanens arealdel	2003	LNT	R				Lovbestemt etter PBL. Ferdigstilla i 2020.
KOMMUNEDELPLANER							
Kommunedelplan, klima og miljø		LNT	U	U			For oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel. Definere kva for innhald som skal inn i alt planarbeid når det gjeld klima og miljø.
Kommunedelplan, næring og verdiskaping		Stab	U	U			For oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel. Vil omfatte områda definert under «drivkrefter for vekst og utvikling» i kommuneplanen.
FAG- OG TEMAPLANER							

Sti- og løypeplan		LNT		U			Utarbeidast når arealdelen er på ferdigstilt, fortrinnsvis i samarbeid med nabokommunane.
Hovudplan vavn og avløp	2000	LNT	U	U			Bør prioriterast i inneverende planperiode.
Samfunnstryggleik- og beredskapsplan	2017	LNT	R	U	R	R	Rullerast kvart 4. år, reviderast årleg.
Trafikktryggleiksplan	2017	LNT		R	R		

Tabell 1 (same som på side 3): Revisjon/utarbeiding av nye planer for Vestre Slidre kommune 2020-2023.

8. Kjelder

Asplan Viak (2017) *Stedsanalyse Røn og Slidre*.

FNs bærekraftsmål. Tilgjengeleg frå: <https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal> (05.03.2020).

Folkehelseinstituttet (2019) *Folkehelseprofil, Vestre Slidre kommune*. Tilgjengeleg frå: <https://khp.fhi.no/PDFVindu.aspx?Nr=0543&sp=1&PDFAar=2019> (05.02.2020).

Hamar kommune (2020) *Kommunal planstrategi 2020-2023*. Høringsdokument. Tilgjengeleg frå: <https://www.hamar.kommune.no/getfile.php/13473974-1579183427/Bilder/Hamar/Artikkelbilder/PLANSTRATEGI%202020%20-%202023.pdf> (05.03.2020).

Helsedirektoratet (2016) *Oversikt over folkehelsen som kunnskapsgrunnlag for lokal samfunnsutvikling*. Tilgjengeleg frå: https://www.fylkesmannen.no/contentassets/5e7cf773af14c8e8b82a561ff1ea92a/sogn-og-fjordane-17.11.2016_folkehelseoversikt.pdf (05.03.2020).

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2019) *Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019-2023*. Tilgjengeleg frå: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20192023/id2645090/> (05.03.2020).

Kommuneprofilen (2018) *Pendling inn og ut av kommunen*. Ikkje lenger tilgjengeleg.

Kvalitets- og utviklingsrapporten for barnehagene i Vestre Slidre kommune 2018/2019 (2019).

Kvalitets- og utviklingsrapporten for Vestre Slidre skule 2018/2019 (2019). Tilgjengeleg frå: <https://www.vestre-slidre.kommune.no/tenester/barnehage-og-skule/vestre-slidre-skule/om-skulen/> (11.02.2020).

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). Tilgjengeleg frå: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_2-4#KAPITTEL_2-4 (05.03.2020).

Miljøverndepartementet (dato ikkje oppgitt) Veileder, kommunal Planstrategi. Tilgjengeleg frå: <https://www.regjeringen.no/contentassets/83801c9c858d402ea2958e1930fc421a/t-1494.pdf> (05.03.2020).

Nasjonalt Institutt for by- og regionforskning (2014) *Boligpreferanser i distriktene*. Tilgjengelig frå: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NIBR/Publikasjoner/Publikasjoner-norsk/Boligpreferanser-i-distriktene> (05.02.2020).

Oppland Fylkeskommune (2016). *Regional planstrategi 2016-2020*. Tilgjengeleg frå: <https://www.oppland.no/Handlers/fh.ashx?MId1=389&FilId=4126> (05.03.2020).

Samferdselsdepartementet (2016) *Forslag til ny nasjonal transportplan 2018-2029*. Tilgjengelig frå <https://www.regjevingen.no/no/tema/transport-og-kommunikasjon/nasjonal-transportplan/id2475111/> (22.09.2016).

Statistisk sentralbyrå (2016) Kommuneprofil, Vestre Slidre. Tilgjengelig fra: <http://www.kommuneprofilen.no/> (22.09.2016).

Vann-region Vest-Viken (2015) Regional plan for vannforsyning i vannregionen Vest-Viken 2016-2021. Tilgjengelig fra:

<http://www.vannportalen.no/vannregioner/vestviken/plandokumenter1/planperioden-2016---2021/vedtatt-regional-plan-for-vannregion-vest-viken/> (22.09.2016).

Østlandsforskning (2018) *Folkehelse og levekår i Oppland. ØF-rapport 09/2014*. Tilgjengelig frå: <https://www.ostforsk.no/wp-content/uploads/2017/09/folkehelse-og-levekar-i-oppland.pdf> (05.02.2020).

Øystre Slidre kommune (2020) Kommunal Planstrategi 2020-2023.

Figurar og tabellar:

Tabell 1: Revisjon/utarbeiding av nye planar for Vestre Slidre kommune 2020-2023.

Figur 1: Samfunnsplanlegging som verktøy. Helsedirektoratet (2016).

Figur 2: Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet (Miljøverndepartementet).

Tabell 2: Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023, s. 31.

Figur 3: Framskrivne folkemengde etter alder og år (SSB).

Figur 4: Flytting etter år. Nettoinnflytting (SSB).

Figur 5: Sysselsetjing i vestre Slidre (SSB).

Tabell 3: Pendling inn og ut av kommunen (Kommuneprofilen.no, 2018).